KULTUR KONTAKT

Mål, medel och hinder för högre musikkultur

Högre musikkultur skapas inte enbart av musikerna själva och musikkritiken, utan också festarrangerande föreningar kan bidra till att fostra eller skämma musiksmaken, visar violinisten Karl Sporr i detta temperamentsfulla inlägg. Karl Sporrs artikel om folkmusiken i LT-boken "Folket i fest" har väckt stor uppmärksamhet och rönt många instämmanden, vilket är tecken på att musikalisk smakfostran inte är en ensak för musiker den angår alla.

Karl Sporr.

Ingen bonde eller trädgårdsmästare är väl så enfaldig, att han bara sår eller planterar det som han vill skall växa, utan han söker samtidigt med all makt utrota eller förekomma ogräs, vilket eljest skulle ta näring för eller förkväva de önskade växterna. Så borde det också vara på den andliga odlingens fält. Men så är det inte alls, tyvärr arbetas på detta område efter helt andra principer. Man sår visserligen, men låter ogräset stå, ja, t. o. m. gödslar under det. Man daltar med okulturen, ursäktar och förklarar och anser, att publiken skall fritt få välja. Inget tvång, ingen pekpinne. Är då publiken verkligen så fri i sitt val, som den kanske tror? Spelar inte reklam, sensation, modestil, pressens, biografernas och radions hållning och inverkan en stor roll? Vidare finns väl inte en galenskap så stor, att den inte med skickligt skött reklam till en tid kan förvilla även personer, av vilka man väntat en fastare hållning. De jama med majoriteten och äro för fega att stå i opposition. Andersens saga om "Kejsarens nya kläder", denna jättebluff, som ett av reklam oförvillat barn avslöjade, går igen med vissa mellanrum. Sen ha vi alla geschäftmakare som mot bättre vetande spekulera i den sämsta smaken, ja, helt enkelt hitta på fränare och vidrigare former av smakfördärv, emedan de tjäna mer på att sänka folks musikaliska nivå än på att höja den.

En populär sångare, som företrädde den lättare och delvis sliskigt sentimentala genren, tjänade enligt en veckotidning på ett år 75—90.000 kr. Sedan dess — det var före 1930 — har han genomgått en förändring till det bättre och arbetat sig upp på ett annat plan.

Hela statens bidrag till det frivilliga bildningsarbetet de senaste åren uppväger tre dylika populära artisters sammanlagda årsinkomst och dock skall detta statens bidrag räcka för alla Sveriges föreläsningsföreningar och studiecirklar. Reflexionerna göra sig själva. En massa s. k. ideella föreningar ha ärvt sitt program och sin etikett av kämpande, offrande och ideellt anlagda fäder och förfäder. Nu ha de blivit härdar för all slags tarvlig nöjesindustri, för något slags ideellt ändamål håvas det in pengar med vilka smakneddragande medel som helst, så att de använda medlen ibland göra större skada än ändamålet gör nytta. På grund av den starka annonseringen vänta och fordra alla dessa nöjesindustrier en gynnsam hållning från pressens sida. Däremot anse sig ordinarie musikrecensenter ha rätt att behandla representanter för skön konst, som kanske uppträda för en obetydlig publik, efter en mycket strängare måttstock.

Det finns försiktiga bönder, som kan tycka det vara för mycket, om en verklig artist får 50 kr netto för en kväll inom föreläsningsverksamheten, men om

sönerna till samma bönder engagera smakfördärvare för det tiodubbla arv det eller en hel liten organistlön för uppträdande i en folkpark, då är d rätt. Den i mitt tycke för närvaran största smakfördärverskan kom i ro för några år sedan genom skicklig klam. Personalen på ett sjukhus i söd Sverige ville höra henne, när hon h fann sig i närheten för tillfället o

samlade in 660 kr, men det anbudet togs inte av "stjärnan".

Jag råder alla röstbegåvade un damer, som ämna studera sång, inte slå sig på skön sång, det b en mödosam och dyrbar väg, utan i st let försöka hitta på ett nytt sätt sjunga fulare, busigt gapigare el slappt vidrigare än allt vad man hitti hört, då får hon både publicitet och komster.

Tidsandan är nu sådan, invänder ma Vad är då tidsandan? Jo, en icke ana serad sammanfattning av många sa verkande orsaker, av vilka några minstone genom fast och hänförd kar skall kunna motarbetas. Vilka faktor skulle kunna räknas bli gagnande? fostran i skolan, i hemmet, i press och i *det frivilliga bildningsarbetet.*

Radiotjänst är i detta sammanhan alldeles ur räkningen, emedan den ins tutionen söker vara den dåliga och d sämsta smakens tjänare likaväl som d högsta smakens i fråga om tonkonst. I swingsångerska, ofta engagerad i radi med det fulaste sångsätt som jag kä ner till, fick 1946 en specialintervju radio över sina framgångar, så nog l nar det sig att sjunga så plebejiskt so möjligt.

Likaså har man i radio upprepa gånger hört Chopins sorgmarsch, Wa ners Pilgrimskör ur Tannhäuser m. utsända i skränig jazzform. Det fin folk, som för snöd vinnings skull sar vetslöst skrotar ner musikens mäste verk, bara det går att tjäna pengar ett dylikt förfarande, vilket borde b tecknas som ett kulturellt nidingsdå som undergräver aktningen för sublin värden. En småsklollärarinna i en skog bygd, som sjunger med ett dussin ba och som lär dem respekt för det so skall respekteras, är åtminstone kultu uppbyggande. Vidare måste man bekär pa tendensen att kombinera religiös ord med vilka slagdängor som hels Kväsarvalsen och Arholmavalsen sjungits till religiösa ord, onekligen bidragande orsak till smakförfall.

Det fria bildningsarbetet har här en stor uppgift att fylla. Det gäller att väcka alla unga stridbara viljor, de må sitta i 17- eller 70-åringar, att slå vakt kring den goda smaken, så att vi inte få skämmas för våra förfäder, ty om vi skulle spara några av den där smakfördärverskans värsta skivor (hon släpptes förresten för första gången lös i svensk radio den 4 januari 1940 klockan 12.15) åt våra barnbarn, så skulle dessa säkerligen le åt sina far- och morföräldrars plebejiska smak, ty så fult har det säkerligen inte sjungits 1840, 1740, 1640 eller någon gång i nyare tid, och detta fastän Sverige stod på höjden av materiellt välstånd vid senaste krigsutbrottet. Endast för en generation sedan hade representanter för den lättare sångkonsten såsom Emma Meissner och Rosa Grünberg charmant välklingande sångröster.

I skolorna skulle först och främst behövas smakfostran. Tyvärr finns det både lärare och musiklärare, som själva äro fångade i okulturen, äro för bekväma eller rädda och undfallande, emedan de tagit sitt yrke som en födkrok och *ej* som ett kall. Personer i ledarställning, som kunna oberörda lyssna till rapporter om okulturens landvinningar och fräcka arbetsmetoder och som på sin höjd orka öppna munnen till en gäspning eller ett ointresserat "jaså", äro de allra värsta hindren, emedan de inneha ställningar där något kunde uträttas men som på grund av sin slöhet och liknöjdhet hindra entusiastiska och varma andar att komma fram. "Om tycke och smak är det omöjligt att resonera" är en dum och föråldrad sats, som befriar från djupare undersökning, ställningstagande och kamp. Det är bekvämt men fegt att anse allting likvärdigt. *Tycke* har varenda människa, oberoende av vilken uppfostran hon fått, medfödd begåvning eller i vilken miljö hon levat. *Smak* däremot är något helt annat, något som man tillägnar sig endast genom att ständigt sortera, vraka och välja. Skulle alla ha lika rätt, så skulle all betygssättning och alla värdeomdömen vara rena nonsens. Visserligen kan det ske förskjutningar i värdena efter nya tidsströmningar, men *några* rättesnören måste man ha och *någon* reson, eljest faller all kultur.

Med höjd musikkultur menar jag höjd smak. Vad hjälper det att vara styv i den musikaliska frågesporten och visa sig känna till stilarter och kompositioner, om man inte samtidigt också visar så att säga musikalisk renlighetskänsla och reagerar mot det låga, futtiga och vidriga i fråga om sång och musik, vars avarter må vara aldrig så tidstypiska? Curt Berg i Dagens Nyheter skrev för ett tiotal år sedan om en wienerensemble, som konserterade här i Stockholm: "Inte är jag dödligt förälskad i vare sig Strauss eller Waldteufel, men nog var den musikaliska atmosfären i salongen betydligt mera hyfsad, än när kort förut den där negern Armstrong likt en berusad gorilla, svettig och dreglande, skuttade omkring och utstötte sina illaluktande vrål." Det skulle finnas flera lika rakryggade och modiga recensenter i alla landets tidningar, så kanske mycket av de skadligaste utväxterna skulle råka i misskredit. Det var ju Louis Armstrong, mannen med silvertrumpeten och järnläpparna, som kunde blåsa 75 höga C:n i ett andetag. Om någon gitter höra på eller finner behag i det, kan man ju låta en ångvissla blåsa tusen C:n efter varandra. Till de mest smaklösa avarterna i vår tid räknar jag de perversa sångsätten, som uppkommit de sista två decennierna med så darrigt knäsvaga, ynkligt kvidande s. k. herröster utan varje spår av manlighet, att man tror dem komma från könlösa individer. När en del herrar förlorat all manlig karaktär i rösten, ha i stället en del damer hittat på att sjunga så okvinnligt som möjligt med röster så grovt stönande, som om de vore av cigarrettrökning förstörda brännvinsbasar, nerkrupna i en tunna.

Med musikkultur avses ibland även det egna musicerandet för nöjes skull eller under blygsammare former. Det är ett område som behöver utökas. I en kommun med 3.000 vuxna personer finns kanske en s. k. orkester på 30 man, varav några av medlemmarna äro goda, andra åtminstone brukbara men en och annan mindervärdig, dock omöjlig att ersätta eller undvara, emedan ingen bättre kraft finns att tillgå. Detta är ungefär en procent av den vuxna befolkningen. Så finns i många "bättre" hem ett piano och på pianot en hög av de senaste årens schlager- och filmmelodier, utvisande hemmets musikaliska smaknivå. Förr utövades ofta kammarmusik i bildade hem, under de senare decennierna har det uppstått små orkestrar här och var, vilkas prestationer dock äro av växlande kvalitet. All amatörmusik är en god jordmån för ökat musikintresse, men allt ekonomiskt understöd för amatörmusiken får naturligtvis inte ges på bekostnad av anslag till verkliga artister. Detta vore ju att förkväva allt artistskap utom för dem, som kommit upp i sensationsklass, och följden bleve ett allmänt amatörskap. Det viktigaste är att alla goda krafter förena sig i en strävan att försöka stävja det musikaliska ogräsets överhandtagande.

Karl Sporr.

Katr. Kur. 24. 2.

Glad spelmar träff i Flen

Gustaf Wetter fick guldmärk storslaget arbete i sörmländ folkmusikens tjänst.

Nära 50-talet spelmän f olika delar av Södermanl stämde i lördags kväll sina strument på järnvägshotell Flen, och när allihopa sedan en gång spelade upp under ning av ordföranden, folksko rare Gustaf Wetter, Katr holm, blev det en inledning hette duga till Södermanla spelmansförbunds årligen å kommande festligheter i s band med årsmötet.

På lördagskvällen hölls efter spelningen, då man gick igeno fyllig repertoar av låtar och mel varjämte föredrag av musikdi Lennart Lundén, Katrineholm, talade om folkmusiken och sa let. Som illustration till det i santa föredraget spelade Jan M spelmanstrio folklåtar, arrang av föredragshållaren. Efteråt det supé, och efter den visade n handlare Eric Nilsson, Eskilstu film från stämman i Malmk 1938 och en färgfilm från förbu framträdande på Eskilstuna 1946. Vidare visades en film frå stora spelmansfesten i Flenm förra årsmötet.

Till ordföranden Gustaf W överlämnades som erkänsla f storslaget och intresserat ar den sörmländska folkmusiken Södermanlands spelmansför tjänst förbundets guldmärke, han kallades också till hedersle i förbundet.

Lördagskvällen avslutades musik, som pågick i hotellets till fram på småtimmarna — so bör när sörmländska spelmän s till fest.

Själva årsmötet hölls på sönd och det inleddes med att ordför höll parentation över tre medler som avlidit under det gångna Det bestämdes, att årets spel stämma skall hållas i Södertälj 7 och 8 juni, och vidare beslöts minärt om en spelmansträff i lunda den 16 och 17 augusti.

Till ledamöter i styrelsen om Gustaf Wetter, Katrineholm, rande och sekreterare, och K Eriksson, Katrineholm, kassör. stående i styrelsen är Jan Mart hansson, Stuvsta, vice ordfö och vice sekreterare, Ivar Hults Floda, rådgivare, och Arvid J